

Όταν διαβάζουμε τά ἱερά κείμενα τῶν Εὐαγγελίων, διαπιστώνουμε τήν ἔλλειψη καταγραφῆς τοῦ χρόνου στόν ὁποῖο συνέβηκε τό περιγραφόμενο γεγονός. Ἀποτέλεσμα νά δυσκολευόμαστε νά προσδιορίσουμε τό χρόνο πού αὐτό ἔλαβε χώρα. Γιά νά βροῦν τό πότε, οἱ μελετητές, ἐπιχειροῦν τή συγκριτική διασταύρωσή τους μέ ἄλλα παράλληλα συμβάντα, πού σχετίζονται μέ τόν ἱστορικό βίο προσώπων, ἢ καί γεγονότων, εἴτε στήν τότε κρατοῦσα Ρωμαϊκή Αὐτοκρατορία, εἴτε εἶχαν σύμπτωση μέ τό Ἰουδαϊκό ἐορτολόγιο. Νά σημειωθεῖ ἀκόμη, ὅτι πολλά ἱστορικά γεγονότα μελετοῦνται σέ συνάρτηση μέ ἄλλα πού ἔχουν χρονικό προσδιορισμό, ἢ ἀκόμη καί ἐπὶ τῇ βάσει κάποιων ἀξιοπρόσεκτων φυσικῶν συμβάντων, σεισμοί, ἐκλείψεις κ.ἄ. πού ἔλαβαν χώρα τότε καί τά ὁποῖα μνημονεύονται ἀπό τούς διαφόρους χρονικογράφους.

Ὁ ἀκριβής καθορισμός τοῦ χρόνου τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, πού χώρισε τήν ἱστορία, σέ πρό καί μετά Χριστόν, εἶναι ἕνα χρονολογικό πρόβλημα γιατί δέν ἔχουμε ἐπακριβή καθορισμό τοῦ ἔτους, ἀλλά οὔτε καί τῆς ἐποχῆς πού πραγματοποιήθηκε. Οἱ εἰδικοί προσπαθοῦν μέσα ἀπό τό χρονολόγιο τῆς κτίσεως τῆς Ρώμης νά βροῦν τό χρονικό σημάδι τῆς *"έν χρόνῳ παρουσίας τοῦ Ἀνάρχου"*. Καί φυσικά μέσα ἀπό τόν ὑπολογισμό αὐτό βρέθηκε, τό πότε βασιλευε ὁ Ὀκταβιανός Αὐγούστος, στή βασιλεία τοῦ ὁποίου ἔγινε ἡ γέννηση τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (Λουκᾶς 2, 1). Ἀκόμη καί γιά τό περίπου τῆς ἀπογραφῆς, πού ἀναφέρει ὁ εὐαγγελιστής Λουκᾶς, πάλι μέσα ἀπό τή διασταύρωση τῶν ἱστορικῶν πηγῶν παίρνουμε τήν πληροφορία γι' αὐτήν. Ὅμως παρά τίς προσπάθειες τῶν εἰδημόνων, ποτέ δέν θά μάθουμε μέ ἀπόλυτη ἀκρίβεια, οὔτε τήν ἀκριβή ἡμερομηνία, ἀλλά οὔτε καί ἀκριβές ἔτος τῆς γεννήσεώς Του.

Ὅπως εἶναι γνωστό ὁ Διονύσιος ὁ Μικρός 4ος μ.Χ. αἰ. προσπάθησε μέ τά δεδομένα πού εἶχε τότε νά καθορίσει τό χρόνο γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Στούς ὑπολογισμούς του ὅμως ἔπεσε σέ λάθος καί προσδιόρισε σάν χρόνο γεννήσεως τό 754 ἀπό κτίσεως Ρώμης, ἀντί τοῦ ὀρθοῦ 747. Ἔτσι, σήμερα, θεωρητικά πλέον μποροῦμε νά ποῦμε, ὅτι ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ πρέπει νά τοποθετηθεῖ γύρω στό 7 ἢ 6 π.Χ. δηλαδή σήμερα πρέπει νά χρονολογοῦμε 7 μέ 6 χρόνια πίσω π.χ. 2000-6 = 1994. Ἕνα ἄλλο πρόβλημα ἐξίσου σοβαρό εἶναι καί ὁ προσδιορισμός τῆς ἐποχῆς πού ἔγινε ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ.

Ἦταν Δεκέμβριος τότε πού γεννήθηκε ὁ Χριστός; Ἄραγε ἔπρεπε μέσα στό καταχρῆμνο ὁ μνήστωρ Ἰωσήφ μέ τήν ἐπίτοκο Μαριάμ νά ἔλθει ἀπό τή βόρεια Παλαιστίνη (Ναζαρέτ), στά νότια τῆς χώρας (πόλη Βηθλεέμ) *«διὰ τό εἶναι αὐτόν ἐξ οἴκου καί πατριᾶς Δαυΐδ, ἀπογράψασθαι σύν Μαριάμ τῇ μεμνηστευμένη αὐτῷ γυναικί, οὔσῃ ἐγκύῳ»* (Λουκ. 2, 4-5) καί νά ἐνεργήσῃ τήν ἀπογραφή ὅπως τό ρωμαϊκό διάταγμα διέτασσε; Ἦταν τόσο ἐπείγουσα ἡ διαταχθεῖσα ἀπογραφή, πού ἔπρεπε νά ὀλοκληρωθεῖ σέ πολύ σύντομο χρονικό διάστημα καί κάτω ἀπό ὁποιοδήποτε συνθῆκες πού ἀσφαλῶς δυσκόλευαν τίς μετακινήσεις; Ἀσφαλῶς ὅλα αὐτά θά εἶχε ὑπόψη της ἡ τόσο καλά στημένη ρωμαϊκή μηχανή καί δέν θά ἔπεφτε σέ τόσο τεχνικό λάθος. Γιατί καί ὁ πλέον ἀδαής γνωρίζει, πῶς τό χειμῶνα τά χρόνια ἐκεῖνα καί οἱ μετακινήσεις εἶναι δύσκολες λόγω τῶν καιρικῶν συνθηκῶν, ὅπως καί οἱ χῶροι τῆς φιλοξενίας τῶν ἀπογραφομένων δέν θά ἦταν ἐπαρκεῖς, γιά νά παραμείνουν στά χωριά τῆς καταγωγῆς τους, μιά καί μέγας ἀριθμός

ἀνθρώπων ἔπρεπε νά μετακινηθεῖ γιά τήν ἀπογραφή. Αὐτά τά στοιχεῖα δημιουργοῦν τόν προβληματισμό γιά τήν ἐποχή πού πρέπει νά ἔγινε ἡ μετακίνηση καί ἡ ἀπογραφή.

Ἐξάλλου ἀπό τήν καταγραφή τοῦ εὐαγγελιστῆ φαίνεται τό πολυάριθμο τῶν ἀπογραφομένων στή Βηθλεέμ, πού ἀναγκάζει τόν Ἰωσήφ νά καταλύσει ἔστω προσωρινά σέ κάποιο σπήλαιο τῆς Βηθλεέμ. Ὁ ἀκριβολόγος Λουκᾶς σημειώνει τήν πληροφορία, «ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτούς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν καί ἔτεκε τόν αὐτῆς τόν πρωτότοκον, καί ἐσπαργάνωσεν αὐτόν καί ἀνέκλινεν αὐτόν ἐν τῇ φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι» (1, 6-7). Τά καταγραφόμενα περιστατικά συνηγοροῦν ὅτι πρέπει σέ ἄλλη ἐποχή κι ὄχι ἀπαραίτητα τό Δεκέμβριο νά ἔγινε ἡ ἀπογραφή, γιατί ἔπρεπε νά ἐπικρατοῦν ἥπιες συνθῆκες γιά τούς μετακινουμένους, μ' ὅλα τους τά προβλήματα, γιά τήν ἀπογραφή. Πάλι ὁ Λουκᾶς κάνει λόγο, ὅτι τή βραδυά τῆς γεννήσεως «ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καί φυλάσσοντες φυλακάς τῆς νυκτός ἐπὶ τήν ποίμνην αὐτῶν» (στ. 8). Οἱ ποιμένες τό χειμῶνα δέν ἀφήνουν τά κοπάδια τους ἔξω στό ὑπαιθρο, ὥστε νά κάθονται καί νά κάνουν βάρδιες γιά τή φύλαξή τους. Τά κοπάδια μποροῦν νά παραμένουν ἐκτός τοῦ σταύλου, μόνο ὅταν καιρός εἶναι ζεστός καί ἐπιτρέπει αὐτή τήν παραμονή στό ὑπαιθρο καί τῶν ποιμένων, ἀλλά καί τῶν ποιμνίων. Ἔτσι ἡ καταγραφόμενη πληροφορία τῶν «ἀγραύλων ποιμένων» ὑποδηλώνει, ὅτι τό γεγονός τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, πρέπει νά ἔγινε σέ ἐποχή, πού οἱ κλιματολογικές συνθῆκες ἐπέτρεπαν τή διαμονή στήν ὑπαιθρο. Σέ ξάγρυπνους ποιμένες ἐμφανίστηκε ὁ Ἄγγελος γιά νά τούς πεῖ γιά τό γεγονός τῆς γεννήσεως "καί ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καί εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος· μή φοβεῖσθε· ἰδοὺ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαράν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ... ἐν πόλει Δαυίδ... εὐρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον κείμενον ἐν φάτνῃ... καί οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους· διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεέμ καί ἴδωμεν τό ῥῆμα τοῦτο τό γεγονός..." (Λουκ. 2, 9-15).

Ὁ Κλήμης Ἀλεξανδρείας εἶναι ὁ πρῶτος πού μνημονεύει τήν ἐορτή τῆς γεννήσεως καί στό σύγγραμμά του "**Στρωματεῖς**" (ΒΕΠ, Ζ, 292-293) σημειώνει, ὅτι οἱ ὁπαδοί τοῦ γνωστικοῦ αἵρετικοῦ Βασιλείδῃ (120-145) γιόρταζαν τή γέννηση τοῦ Χριστοῦ σέ δύο διαφορετικές ἡμερομηνίες, πού δέν ἦταν χειμωνιάτικες. Ἔτσι ὁρισμένοι ἀπ' αὐτούς γιόρταζαν "ἐν πέμπτῃ Παχῶν καί εἰκάδι" πού ἀντιστοιχεῖ μέ τίς 20 Μαΐου, ἐνῷ μιᾶ ἄλλη ὁμάδα "καί μὴν τινες τῶν φασί Φαρμουθί γεγενῆσθαι κδ' ἢ κε' ", πού ἀντιστοιχεῖ στίς 19 καί 20 Ἀπριλίου. Ὁ ἐορτασμός τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ πρέπει νά ἀνάγεται ὅπωςδήποτε σέ πολύ πρώϊμη ἐποχή ἀφοῦ ὁ Κλήμης ζεῖ τέλη τοῦ 2ου μ. Χ. αἰ. Βέβαια καί τά ἀναφερόμενα ἀπό τόν Κλήμεντα δέν μᾶς πληροφοροῦν τή χρονολογική ἀκρίβεια. Περισσότερο σημειώνονται γιά νά δείξουν τίς αὐθαιρεσίες τῶν αἵρετικῶν γνωστικῶν, ὅμως δέν παύουν σάν πληροφορία νά δείχνουν, ὅτι ἡ γέννηση πρέπει νά συνέβηκε σέ ἐποχή, πού προσέγγιζε πρὸς τά σημειούμενα τοῦ εὐαγγελιστῆ Λουκᾶ. Νά σημειωθεῖ καί τοῦτο, ὅτι στίς ἀρχές τῆς ἡ Ἐκκλησία δέν εἶχε ἀκόμη καθορισμένες ἐορτές. Πρωταρχικό βάρος ἔδινε στό κήρυγμα καί λιγότερο στό ἐορτολόγιο. Στόν ἀρχικό χριστιανισμό μόνο τό Πάσχα ἀποτελοῦσε γεγονός ἐορτασμοῦ.

Ἀπό τό λεγόμενο ὁδοιπορικό τῆς Αἰθερίας πληροφορούμαστε, ὅτι οἱ χριστιανοί τῆς Παλαιστίνης ἀπό τά μέσα τοῦ 2ου αἰώνα γιόρταζαν τή γέννηση τοῦ Χριστοῦ μαζί μέ τή βάπτισή Του, στίς 6 Ἰανουαρίου, μέ τήν ὀνομασία "**Ἐπιφάνεια** ἢ **Θεοφάνεια**". Γιά πρώτη φορά γύρω στό 330 ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης χωρίζει τήν ἐνιαία γιορτή Ἐπιφανείων, Θεοφανείων, καί μεταφέρει τήν γέννηση στίς 25 Δεκεμβρίου, ἐνῶ στίς 6 Ἰανουαρίου γιόρταζε τή βάπτισή. Ἡ μετάθεση αὐτή ἔγινε ὄχι γιατί βρῆκαν κάποια στοιχεῖα πού πιστοποιοῦσαν, ὅτι στίς 25 Δεκεμβρίου ἔγινε ἡ γέννηση. Λόγοι καθαρά τακτικῆς πρὸς τοὺς Μιθραϊστές ἐπέβαλαν αὐτή τήν καθιέρωση. Ὅπως εἶναι γνωστό στίς 25 Δεκεμβρίου οἱ ἀρχαῖοι λαοί θεωροῦσαν ὡς ἑναρξη τοῦ χειμερινοῦ ἡλιοστασίου. Ἡ ἀρχή αὐτή σηματοδοτεῖ καί τή σταδιακή αὔξηση τῆς ἡμέρας. Τό φῶς νικά τό σκοτάδι. Ὅλα τά θεωροῦσαν σάν τή νίκη τῶν φωτεινῶν δυνάμεων κατὰ τῶν σκοτεινῶν καί καταχθονίων. Οἱ λαοί, λοιπόν τῆς Ἀνατολῆς, γιόρταζαν μέ κάθε λαμπρότητα τό γεγονός αὐτό καί ἰδίως οἱ ὀπαδοί τοῦ Μίθρα (περσικός θεός τοῦ φωτός) Ὁ Μιθραϊσμός στά χρόνια τοῦ Χριστοῦ εἶχε μεγάλη διάδοση στή Δύση. Ὅρισμένοι αὐτοκράτορες εἶχαν θέσει ὑπό τήν προστασία τους τόν Μιθραϊσμό. Ὁ αὐτοκράτορας Αὐρηλιανός τό 273 μέ διάταγμά του θέσπισε ἐπίσημη ἑορτή πρὸς τιμή τοῦ "Ἀηττήτου Ἡλίου", τή natalis invicti solis. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης καθιέρωσε ἐπίσημα μέσα τοῦ 4ου μ.Χ. αἰ. τήν ἑορτή τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ καί τήν ὅρισε στίς 25 Δεκεμβρίου, ὥστε σταδιακά νά ὑποβαθμίσει τήν παγανιστική ἑορτή τοῦ Μίθρα καί ἀντ' αὐτῆς νά ἑορτάζεται ὁ νοητός Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης, τῆς Ἀγάπης, τῆς Εἰρήνης, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Ἡ καθιέρωση αὐτή πολύ γρήγορα διαδόθηκε σ' ὁλόκληρο τό χριστιανικό κόσμο. Ἔτσι τό 379 μ.Χ. εἶναι καθιερωμένη στίς Ἐκκλησίες τῆς Καππαδοκίας, ἐνῶ τό 386 μ.Χ. ὁ ἱερός Χρυσόστομος σέ ὁμιλία του τήν ἀποκαλεῖ "*μητρόπολιν πασῶν τῶν ἑορτῶν*" καί σημειώνει "*οὕτω δέκατόν ἐστι ἔτος, ἐξ οὗ δῆλη καί γνώριμος ἡμῖν αὕτη ἡ ἡμέρα γεγένηται*".

Μονάχα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀρμενίας εἶχε προβάλει ἀντιρρήσεις σ' αὐτή τή μετάθεση. Καί ἴσως στήν προσπάθεια αὐτή νά ἀνάγεται ἡ λεγόμενη ἐπιστολή τοῦ ἀρχιεπισκόπου Νικαίας Ἰωάννου πρὸς τόν πατριάρχη Ἀρμενίας στήν ὁποία σῶζεται ἡ παράδοση, πῶς ὁ ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων ἔστειλε ἐπιστολή στόν ἐπίσκοπο τῆς Ρώμης Ἰούλιο καί μεταξύ τῶν ἄλλων ἔγραφε: "*...προσταξάτω οὖν ἡ ἀγιωσύνη σου ἐρευνῆσαι πάντα τά συγγράμματα τῶν Ἰουδαίων, ἅτινα, σκυλεύσας ὁ καῖσαρ Τίτος, ἀπήγαγεν ἀπό Ἱερουσαλήμ εἰς Ρώμην... Τότε Ἰούλιος ἐπιμελῶς ἐζήτηι περί τῆς αἰτήσεως ταύτης· καί συναγαγὼν πάντα τά συγγράμματα τῶν Ἰουδαίων, τά αἰχμαλωτισθέντα καί ἀχθέντα εἰς Ρώμην, εὗρε σύγγραμμά τι Ἰωσήπου τοῦ χρονογράφου, συγγραφέν παρ' αὐτοῦ...ὅτι τῇ θ' τοῦ μηνός Σαπέτ, Δεκεκεμβρίου κε', ἐγένετο ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ... καί οὕτως κατέθετο ὁ Ἰούλιος ὁ Ρώμης πατριάρχης... Ἐξ ἐκείνου δέ ἔλαβεν ἀρχὴν ἑορτάζειν ἐν ἀγαλλιᾶσειν τήν Ρωμαίων Ἐκκλησίαν τήν ἡμέραν τοῦ γενεθλίου τοῦ Σωτῆρος Δεκεμβρίου κε' καί παρέδωκε πάσαις ταῖς Ἐκκλησίαις*" (Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Νικαίας, Περὶ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ πρὸς Ζαχαρίαν τόν καθολικόν τῆς Μεγάλης Ἀρμενίας, P.G. 96, 1441).

Ὅσα προαναφέραμε δέν ἐξαντλοῦν βέβαια τό θέμα μας, ἀπλᾶ ἐπιχειρήθηκε μιά ψηλαφήση τῶν ἐξωτερικῶν, χρονικῶν, παραμέτρων τοῦ μοναδικοῦ γεγονότος πού σέ λίγο θά γιορτάσει ὁλόκληρος ὁ χριστιανικός κόσμος.

Ἐμεῖς σήμερα ἄς σταθοῦμε μπροστά στό ἀδύναμο "ἐπαργανωμένον" ὁποῖο κρύβεται ὅχι μόνο ὁ Θεός, ἀλλά καί τό πλήρωμα τῆς σωτηρίας μας, ἡ ἀνακαίνιση, καί ἡ θέωση τῆς φθαρτῆς μας φύσεως. Ἔτσι πέρα ἀπό τό πότε τῆς γεννήσεως Του νά στρέψουμε τή σκέψη μας στό πῶς πρέπει νά γιορτάζουμε τή θεία γέννηση, ὥστε νά εἴμαστε μέτοχοι τῆς "καινῆς ζωῆς" πού " ἐν τῷ σπηλαίῳ ἐξήνθησεν". -